

VARDE KOMMUNE

Firkløveret

PÆDAGOGISK LÆREPLAN

3-6 ÅR

FRA TIL

Hjernen&Hjertet

RAMBOLL

Indholdsfortegnelse

1 INDLEDNING	3
1.1 Indledning	3
1.2 Værdier	4
1.3 Pædagogiske principper	5
1.4 Læringsforståelse	6
2 GENERELLE RAMMER FOR ARBEJDET MED DE PÆDAGOGISKE LÆREPLANSTEMAER	8
2.1 DE OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL	8
2.2 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR BØRN MED SÆRLIGE BEHOV	9
2.3 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR METODER OG AKTIVITETER TIL INKLUSION	10
2.4 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR SPROGINDSATSEN	10
2.5 ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG	11
2.6 METODER OG AKTIVITETER I ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG	11
3 PRIORITERING, DOKUMENTATION OG EVALUERING AF ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	12
3.1 FAKTA OM INSTITUTIONEN	12
3.2 PRIORITERING - LÆREPLANER	12
3.3 VÆRKTØJER TIL DOKUMENTATION	12
3.4 METODER TIL EVALUERING	13
3.5 DAGTILBUDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS	13
4 MÅLSÆTNINGER FOR DE ENKELTE LÆREPLANSTEMAER	14
4.1 ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING	14
4.2 SOCIALE KOMPETENCER	15
4.3 SPROGLIG UDVIKLING	17
4.4 KROP OG BEVÆGELSE	19
4.5 NATUR OG NATURFÆNOMENER	20
4.6 KULTURELLE UDTRYKSFORMER OG VÆRDIER	22
5 EVALUERING AF ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ SOM EN INTEGRERET DEL AF DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE	24
5.1 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ	24
5.2 ARBEJDET MED BØRNEMILJØVURDERINGER	24
6 AFSLUTNING	25

1 INDLEDNING

1.1 Indledning

Kommunens fastsatte indledning

Du sidder nu med Varde Kommunes pædagogiske læreplan i hånden. Den pædagogiske læreplan er der hvor vi som dagtilbud sammen med forældrebestyrelsen sætter mål for den kommende periode. Læreplanen vil også beskrive hvordan vi opfylder målene samt hvordan vi undervejs vil sikre at vi er på rette kurs.

Den pædagogiske læreplan er det pædagogiske personales vigtigste arbejdsredskab og omhandler arbejdet med læreplanstemaerne, den pædagogiske praksis, børnemiljøet samt beskrivelse af de metoder vi vil anvende i arbejdet.

På dagtilbudsområdet i Varde Kommune er der igangsat et toårigt projekt; God start - læring, trivsel og fællesskaber i dagtilbud, der har til formål at understøtte arbejdet med Varde Kommunes aftalemål. Projektet er igangsat på baggrund af målene for Folkeskolereformen - alle børn skal udfordres, så de bliver så dygtige, de kan, betydningen af social arv skal mindskes og viden om læring i dagtilbud skal øges.

Projekt God start omfatter to delprojekter: Udviklings- og forskningsprogrammet Fremtidens dagtilbud, samt projekt Fra intention til handling, som er et lokalt udarbejdet projekt der læner sig op af Fremtidens dagtilbud.

I projekt God start er læreplanstemaerne opdelt i 2 typer:

1. Aktivitetstemaer som omfatter temaerne; Kulturelle udtryksformer og værdier, Krop og bevægelse og Natur.
2. Læringstemaer som omfatter temaerne; Sociale kompetencer, Sproglig udvikling, Alsidig personlig udvikling og Naturfænomener.

Opdelingen afspejler temaernes indbyrdes forskellighed: Aktivitetstemaer lægger op til, at der tilrettelægges forløb, hvor børnene får mulighed for at udforske og undersøge et tema fra forskellige perspektiver. Læringstemaer omhandler kompetencer, der udvikles gennem konkrete erfaringer. De enkelte aktivitetstemaer danner rammen om et sammenhængende tematisk forløb, som gennemføres på en sådan måde, at indholdet sideløbende understøtter læringsmål for hvert af de 4 læringstemaer.

Det betyder, at der arbejdes med de enkelte aktivitetstemaer i et sammenhængende forløb, der giver mulighed for at arbejde i dybden med det pågældende tema, mens der i hele projektperioden arbejdes med progressionen i børnenes kompetencer inden for de 4 parallelle læringstemaer.

Læreplanstemaerne vil i det følgende blive beskrevet ud fra ovenstående forståelse, hvorfor der vil blive opereret med 7 læreplanstemaer i stedet for de lovmæssige 6 læreplantemaer. Det 7. tema - Naturfænomener - vil blive beskrevet under Natur og naturfænomener.

Læreplanstemaet Natur og naturfænomener er opdelt i to; aktivitetstemaet Natur og læringstemaet Naturfænomener. Dette for at synliggøre temaets bredde og understøtte arbejdet med de forskellige områder.

God læselyst!

Områdets indledning

I indeværende periode frem til august 2016 arbejder afdelingerne Smørhullet og Svalehuset med udviklingsprojektet Fremtidens Dagtilbud. Afdeling Østervang arbejder med projektet Fra Intention til handling frem til udgangen af 2016. Afdeling Solsikken er en specialbørnehave, som arbejder med individuelle handleplaner med afsæt i den fælles pædagogiske læreplan.

1.2 Værdier

Kommunens fastsatte værdier

Børn og Unge i Varde Kommune ønsker at styrke brugen af effektstyring som et styringsredskab på dagtilbudsområdet. Udviklingen på dagtilbudsområdet stiller skærpede krav om at blive bedre og dygtigere til at nå deres mål.

Effektstyring er i den forbindelse et vigtigt redskab til at skabe et systematisk fokus på hvordan Børn og Unge gennem sine indsatser skaber positive forandringer for børn, unge og deres familier. Ved brug af effektstyring kan man understøtte ambitionen om, at dagtilbud skal forbedre deres evne til at skabe positive forandringer for borgere og samfund dag for dag og år for år.

Varde Kommune arbejder med nedenstående aftalemål.

1. Trivsel
2. Læring
3. Chancelighed

Trivsel:

Det er et mål, at alle børn i dagtilbuddet deltager i inkluderende fællesskaber, der giver kompetence til at skabe gode og nære relationer.

Læring:

Det er et mål, at sikre et leg- og læringsmiljø som understøtter progression i alle børns læring i dagtilbuddet.

Det er et mål at børnene i dagtilbuddet udvikler kompetencer indenfor læreplanstemaerne alsidig personlig udvikling, sociale kompetencer og sproglige kompetencer.

Chancelighed:

Det er et mål at få alle børns kompetencer højnet

Det er et mål at den pædagogiske praksis sigter mod at understøtte og inkludere børn i udsatte positioner.

Det er et mål at den pædagogiske praksis sigter mod at understøtte og inkludere børn i udsatte positioner.

Det er et mål at personalet i dagtilbuddet skaber øget forældreinvolvering i dagligdagen.

Det er et mål at der skabes en øget sammenhæng mellem daginstitutionen og hjemmet

Områdets værdier

Nedenstående er Dagtilbuddet Firkløverets handleplaner for de fastsatte aftalemål. Derudover er der udarbejdet en lokal handleplan i hver afdeling i Firkløveret.

Arbejdet med målet TRIVSEL:

Vi vil i hver afdeling i Firkløveret arbejde med en opdateret definering af kerneopgaven. Kerneopgaven skal være omdrejningspunktet for enhver handling og sikre, at alle medarbejdere trækker i samme retning (Christensen og Seneca 2012:20).

Vi vil have et særligt fokus på børneperspektivet - både i forhold til at styrke en anerkendende kultur og i forhold til at inddrage børneinterview i evalueringen og kvalificeringen af den pædagogiske praksis. Vi vil anvende videooptagelser af børneinterviews som dokumentation for børnenes oplevelse af gennemførte pædagogiske aktiviteter. Derudover vil vi anvende metoden til at undersøge den udviklingsstøttende kontakt i relationen mellem barn og pædagog.

Vores samarbejde med forældrene om børnenes trivsel og udvikling har afgørende betydning (Task Force om Fremtidens Dagtilbud 2012: 20-21). Derfor vil vi i den daglige og særligt planlagte person-

/faglige dialog med forældrene vidende om barnets mestring og deltagelse i differentierede fællesskaber. Samtidig vil vi i handleplanen for det enkelte barn inddrage den viden, som forældrene har om barnet.

Særligt for Solsikken (specialpædagogisk behandlingstilbud):

Vi vil sætte fokus på børneperspektivet ved at lave pædagogiske aktiviteter på tværs af børnegrupperne, for derved at give børnene mulighed for at interagere på forskellige måder og skabe nye relationer.

Arbejdet med målet LÆRING:

Vi planlægger og gennemfører pædagogiske aktiviteter, som understøtter børnenes kompetenceprofiler - både individuelt, i de små børnegrupper og i større fællesskaber. På den måde vil vi tage afsæt i barnets trivsel og nærmeste udviklingszone (NUZO).

Særligt for Solsikken (specialpædagogisk behandlingstilbud):

Vi arbejder med børnenes individuelle handleplaner med fokusområderne kommunikation, leg, samspil og selvhjulpethed.

Arbejdet med målet CHANCELIGHED:

Vi har fokus på betydningen af voksen-barn-relationen i forhold til at skabe chancelighed for alle børn. Det betyder, at vi arbejder målrettet på en udviklingsstøttende kontakt mellem barn og voksen. Vi tager lederskab og ansvar for en anerkendende pædagogisk kultur, hvor barnet mødes med anerkendelse i et ligeværdigt - men dog ikke ligestillet - samspil.

Vi har det seneste år arbejdet med videooptagelser som en metode til at evaluere og kvalificere samspillet mellem barn og voksen. Vi vil fortsat anvende videooptagelser til at analysere og kvalificere inkluderende pædagogisk praksis.

I Firkløveret arbejder vi på at videreudvikle den anerkendende kultur på alle niveauer. Det gør vi ved kontinuerligt at opkvalificere vores viden om det anerkendende menneskesyn og efterfølgende implementere denne viden i pædagogisk praksis. Vi vil fortsat arbejde med nyeste anerkendte metoder indenfor udviklingsstøttende kontakt.

Vores iagttagelser af og refleksioner over børnenes samspilmønstre, sociale inklusions- og eksklusionsmekanismer og individuelle sociale kompetencer skal danne grundlag for vores rammesætning og planlægning af pædagogiske aktiviteter.

Ud fra en overbevisning om, at børn altid reagerer og handler ud fra den kontekst, de er en del af, vil vi have et særligt fokus på, hvordan vi rammesætter kulturen for læring og trivsel.

Særlig for Solsikken (specialpædagogisk behandlingstilbud):

Vi vil i øget grad gennemføre behandlingsarbejdet i børnegruppen frem for at tage barnet ud af den sociale kontekst.

1.3 Pædagogiske principper

Kommunens fastsatte pædagogiske principper

1. Princip: Barnets nærmeste udviklingszone - udfordringer, der er afstemt i forhold til barnets udviklingstrin
2. Princip: Feedforward og feedback - organisere viden ved eksplicit at samle op på, hvad barnet har lært.
3. Princip: Engagement og involvering - voksne fremmer det enkelte barns aktive og ansvarlige deltagelse i børnefællesskabet og i læringsaktiviteter
4. Princip: Følge barnets spor - tilpasse aktiviteten og justerer sig, så det enkelte barns interesse ikke tabes
5. Princip: Relationer - er varme og nære relationer, som udfoldes gennem tydelighed og anerkendelse i kommunikation

6. Princip: Følelsesmæssigt tilgængelig - glad for barnet og viser glæde og entusiasme for samværet
7. Princip: Rollemodel - opmærksom på, hvordan man indgår som rollemodel i barnets leg og læring

Områdets pædagogiske principper

1. Princip: I forhold til NUZO i udtryk og håndtering af det følelsesmæssige, vil vi anerkende barnets følelser og give tid og hjælp til, at barnet forstår og får mulighed for at regulere sine følelser. Vi vil lære hvert enkelt barn at kende som det særlige menneske, det er. Vi vil være nysgerrige efter at se barnets initiativer og vise interesse for dem. Vi vil se og inddrage det barn, der ikke af sig selv er opsøgende og tager initiativer. Derved kan vi støtte barnet i at blive en mere central deltager i fællesskabet.
2. Princip: Vi vil introducere børnene til de planlagte pædagogiske aktiviteter, inden aktiviteterne igangsættes. Derved opnår børnene tryghed og forudsigelighed i deltagelsen om aktiviteten. Vi vil både i relation til barnet og forældrene arbejde med dokumentation af korte og længerevarende læringsforløb.
3. Princip: Vi vil have en særlig opmærksomhed på det enkelte barns kompetenceprofil og aktuelle trivsel, og tage udgangspunkt i den viden i forhold til planlægningen af og prioriteringen af konkrete aktiviteter. Barnets involvering og engagement i aktiviteterne vil kunne afspejles i videooptagelser af de pædagogiske aktiviteter og i interview med barnet om aktiviteten.
4. Princip: Vi vil arbejde målrettet med de tre læringsformer; pædagogen går foran barnet, pædagogen går ved siden af barnet, og pædagogen går bagved barnet. Vi vil give barnets initiativer og spor betydning - både i det relationelle arbejde og i forhold til konkrete pædagogiske aktiviteter og lege. Hele personalegruppen har i efteråret 2015 fået et oplæg om principperne i Marte Meo, og derfor vil vi arbejde målrettet med en kontinuerlig sammenkobling af teoretisk viden om anerkendelse og pædagogisk praksis.
5. Princip: I forhold til udviklingen af børnenes sociale kompetencer i sociale fællesskaber, vil vi benævne og italesætte børnenes behov og sociale handlinger. Vi vil have en særlig opmærksomhed på, at alle børn har mindst en tæt voksenrelation, og at alle børn får mulighed for at deltage i dagtilbuddets fællesskaber. I samspillet med børnene vil vi udvise nærvær og have et særligt fokus på en anerkendende tilgang i relationen. Vi vil understøtte og tager lederskab for tilrettelæggelsen af børnenes leg og læring - både i de tætte relationer og i de større fællesskaber.
6. Princip: Ud fra principperne i Marte Meo vil vi have en særlig opmærksomhed på at se, forstå, erkende, respektere og anerkende barnet ud fra den konkrete kontekst.
7. Princip: Vi er opmærksomme på vores eget bidrag og betydning i den kontekst, som barnet indgår i. Derfor undersøger vi vores pædagogiske praksis med videooptagelser med henblik på at kvalificere egen praksis.

1.4 Læringsforståelse

Kommunens fastsatte læringsforståelse

Små børn lærer gennem leg. Læringsforløb må derfor tilrettelægges med afsæt i legens karakter. I tilrettelæggelsen af læringsforløb er følgende afgørende:

- Læring som meningsfuld fordybelse: Leg bygger på barnets indre motivation. Ligeledes forløber læring bedst, når barnet har lærelyst, og når det i samspil med kammerater på baggrund af en undren stræber efter at udforske og finde løsninger.
- Læring som social interaktion: Leg er båret af en udveksling mellem roller, social interaktion og kommunikation. Læring forløber, ligesom leg, gennem social interaktion. Læring sker i 2 faser: Først i samspil mellem mennesker. Det vil sige, når barnet handler sammen med det pædagogiske personale og andre børn. Efterfølgende omdannes denne sociale læring lidt efter lidt til individuel læring.

- Læring som nyskabende og kreativ virksomhed: Legen er karakteriseret af, at virkeligheden suspenderes, og at børnene skaber et fiktivt rum, hvor de overskrider virkeligheden og skaber

Områdets læringsforståelse

I Firkløveret arbejder vi efter følgende værdier; anerkendelse, fællesskab, udvikling og faglighed. For hver afdeling i Firkløveret gælder det, at børnenes læring sker gennem en vekselvirkning mellem planlagte aktiviteter og spontane aktiviteter eller lege. I gruppetiden er aktiviteterne planlagt ud fra læreplanstemaerne og ud fra konceptet i Varde Kommunes projekt "God start". Før og efter gruppetid udvides børnefællesskabet og børnene kan danne legerelationer med børn i andre grupper. Aktiviteter og lege udenfor gruppetiden kan både være igangsat af det pædagogiske personale og tage afsæt i børnenes initiativer. Det betyder, at vi er meget opmærksomme på at tilbyde børnene læringsmiljøer med forskellige læringsformer; pædagogen går foran barnet, pædagogen går ved siden af barnet, og pædagogen går bagved barnet.

2 GENERELLE RAMMER FOR ARBEJDET MED DE PÆDAGOGISKE LÆREPLANSTEMAER

2.1 DE OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL

Kommunens fastsatte overordnede læringsmål

1) At skabe en reflekteret og tilrettelagt pædagogisk praksis med fokus på leg, læring og inklusion.

For det enkelte barn betyder det:

At barnet er aktivt engageret og involveret i leg- og læringsaktiviteten.

At de voksne fremmer barns aktive deltagelse i børnefællesskaber og i leg- og læringsaktiviteter, bl.a. ved at understøtte barnets interesse, nysgerrighed ved at stille undersøgende og opfølgende spørgsmål.

At den voksne løbende justerer aktiviteten så barnets interesse fastholdes. Den voksne må skiftvis lade barnet føre an og hjælpe og understøtte barnet i aktiviteter, der udvider barnets kompetencer.

2) At sikre et målrettet forældresamarbejde med alle forældre

For det enkelte barn betyder det:

At barnets oplevelse af kontinuitet, positive følelser og tryghed i forhold til dagtilbuddet styrkes igennem et involverende forældresamarbejde

At den læring og udvikling der foregår i dagtilbud understøttes i hjemmet - og omvendt

3) At skabe en stærk evalueringskultur med fokus på kvalitetsudvikling

For det enkelte barn betyder det:

At barnet bliver præsenteret for formålet og målet med en bestemt aktivitet.

At de voksne hjælper barnet med at få øje på egen læring ved at samle op på, hvad barnet har lært i en dialog der er tilpasset barnets udvikling.

Områdets overordnede læringsmål

Arbejdet med at skabe en reflekteret og tilrettelagt pædagogisk praksis med fokus på leg, læring og inklusion:

Vi har prioriteret at afsætte tid til teammøder/gruppemøder for personalet i basisgrupperne og afsætte tid til forberedelse til hver pædagog. Teammøder/gruppemøder giver mulighed for sparring på gruppeniveau i forhold til børnenes trivsel, legerelationer, interesseområder m.m. Pædagogernes forberedelsestid anvendes til planlægning af aktiviteter indenfor læreplanstemaerne, udarbejdelse af statusbeskrivelser, forberedelse af forældresamtaler m.m.

På planlagte personalemøder videndeler vi om iagttagelser af børns trivsel og udvikling eller hindringringer derfor. Derved er det et fælles ansvar i personalegruppen at skabe et læringsmiljø for det enkelte barn og den samlede børnegruppe, der afspejler anerkendelse, fællesskab, udvikling og faglighed.

Arbejdet med at sikre et målrettet forældresamarbejde med alle forældre:

Barnets trivsel og udvikling er det fælles tredje i samarbejdet med forældrene. Vi har en særlig opmærksomhed på at italesætte børnenes mestring i deres daglige samspil med andre børn i forskellige kontekster. Samtidig har vi også en opmærksomhed på de opretholdende faktorer, der giver hindringer for børnenes trivsel og udvikling - og handler målrettet på at ændre disse vilkår. Vi har en særlig opmærksomhed på det at være rollemodeller og på vores kompetencer i at skabe udviklingsstøttende kontakt for barnet.

Den daglige kommunikation mellem personale og forældre prioriteres højt - både den gensidige information vedr. barnet eller børnegruppen og formidling af lege- og læringsaktiviteter via Tabulex og andre relevante informationskanaler.

Arbejdet med at skabe en stærk evalueringskultur med fokus på kvalitetsudvikling:

Vi arbejder med den didaktiske firkant i forhold til arbejdet med læreplanstemaerne. For at højne børneperspektivet, har vi valgt at lave interviews med de etablerede små børnegrupper i projekt "God start". Videoptagelserne bliver dokumentation for børnenes udsagn og oplevelse, som efterfølgende bidrager til en evaluering og kvalificering af pædagogiske aktiviteter.

2.2 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR BØRN MED SÆRLIGE BEHOV

Områdets læringsmål for børn med særlige behov

Alle børn kan i korte eller længere perioder have hindringer for trivsel og udvikling.

Forældresamarbejdet udgør et vigtigt fundament i forhold til at få indsigt i det enkelte barns trivsel og udvikling - og eventuelle hindringer herfor. Et tæt og tillidsfuldt forældresamarbejde kan bidrage til en viden om, hvad der påvirker barnets trivsel og udvikling. Derfor prioriterer vi forældresamarbejdet højt, og dette kan afspejles i følgende tiltag:

- Tilbud om besøg i afdelingen inden barnets opstart
- Opstartssamtaler om barnets trivsel og udvikling
- Daglig kontakt til forældrene (dialog og andre kommunikationsveje - fx Tabulex)
- Forældresamtaler efter behov
- Skoleparathedssamtaler

Vi ser det som en central opgave at styrke den pædagogiske indsats over for børn med særlige behov. Der kan være tale om børn, som er truet i deres udvikling, hvis de ikke mødes på en professionel måde i forhold til disse behov. Der kan også være tale om børn, som har brug for en særlig tilrettelagt pædagogisk indsats for at styrke konkrete kompetenceområder.

Vi arbejder grundlæggende ud fra et inklusionsperspektiv, hvor vi tager lederskab for, at rammerne og konteksten gør det muligt for barnet at blive inkluderet i fællesskabet og opleve sig værdsat som deltager i fællesskabet.

Det kan forekomme nødvendigt at henvise barnet til et eksternt læringsmiljø, fordi det på længere sigt vil give barnet de bedste udviklingsmuligheder.

Børn med særlige behov kan også være børn med særlige forudsætninger, og det indgår selvfølgelig også i vores kerneopgave at tilbyde disse børn tilpasse udfordringer.

Særligt for Solsikken (specialpædagogisk behandlingstilbud):

Børn i Solsikken er visiteret dertil ud fra §32 i Serviceloven. Det pædagogiske arbejde i Solsikken foregår derfor ud fra individuelle handlingsplaner og i et tæt samarbejde med forældrene.

2.3 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR METODER OG AKTIVITETER TIL INKLUSION

Områdets metoder og aktiviteter til inklusion:

Marte Meo metoden:

Marte Meo metoden fokuserer på barnets ressourcer og udviklingsbehov (Sørensen 2010:166-167). Både i forhold til børn med særlige behov og øvrige børn i Firkløveret arbejder vi målrettet efter at skabe udviklingsstøttende samspil med hvert enkelt barn. Vores fokus er på det enkelte barns behov for udviklingsstøtte med henblik på at optimere den enkeltes unikke udviklingskræfter (Ibid:174).

I Firkløveret arbejder vi med Marte Meo principperne:

- Følge barnets initiativ
- Positivt bekræfte barnets initiativ
- Benævne egne og barnets initiativer
- Turtagning
- Positiv ledelse

ICDP-metoden (International Child Development Programme):

Vi arbejder efter ICDP-metoden, og en del af vores medarbejdere har deltaget eller deltager i Varde Kommunes ICDP-kurser. ICDP-uddannelsen kan bidrage til en udvikling af medarbejdernes forudsætninger for at etablere udviklingsstøttende relationer til børn, forældre og kolleger.

Jf. Task Force for Fremtidens Dagtilbud betyder inklusion i dagtilbud, at børn er en del af de fællesskaber, som er i dagtilbuddet/afdelingen. Fællesskaberne giver børnene mulighed for at deltage på egne og forskellige præmisser. Som hovedregel sker inklusionen eller eksklusionen på baggrund af konteksten (Task Force om Fremtidens Dagtilbud 2012:11). Derfor tilrettelægger vi pædagogikken ud fra det enkelte barn og den konkrete børnegruppe. I Varde Kommunes projekt "God start" arbejder vi med små børnegrupper (6-8 børn). De små børnegrupper øger pædagogens muligheder for at støtte et barn med særlige behov i at være en del af fællesskabet og deltage ligeværdigt i aktiviteten.

Vi anvender sparring med de psykologer og socialrådgivere, som er tilknyttet Firkløverets afdelinger. I det flerfaglige samarbejde synliggøres forskellige perspektiver på barnets hindringer for trivsel og udvikling. En kortlægning af evt. opretholdende faktorer for den manglende trivsel eller udvikling kan bidrage til en målrettet pædagogisk indsats lokalt.

2.4 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR SPROGINDSATSEN

Områdets overordnede sprogindsats

Jf. Varde Kommunes tilgang til sprogvurderinger, tilbyder vi at gennemføre en sprogvurdering på alle 3-årige. De afdelinger, som deltager i udviklingsprojektet Fremtidens Dagtilbud, anvender p.t. sprogtestmaterialet fra dette udviklingskoncept. I perioden august 2014 til og med juni 2016 gennemfører deltagende afdelinger i Fremtidens Dagtilbud sprogtest på alle børn hvert halve år som led i dataindsamlingen i forskningsprojektet.

Vi har et tæt samarbejde med de tale-/hørekonsulenter, som er tilknyttet Firkløverets afdelinger. Samarbejdet indeholder også en involvering af forældrene i forhold til at tilrettelægge en særlig sprogindsats for barnet.

Særligt for Solsikken (specialpædagogisk behandlingstilbud):

I Solsikken benyttes totalkommunikation med udgangspunkt i det enkelte barns potentiale og ressourcer, fx tegn til tale, piktogrammer, Boardmaker, talemaskiner og øjenudpegning.

2.5 ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG

Områdets arbejde med overgange og sammenhæng

Det er Varde Kommunes målsætning, at der skal skabes en rød tråd i barnets liv gennem samarbejde mellem forskellige dagtilbud og skole. De kompetencer, barnet har opnået i afdelingen i Firkløveret, skal det kommende dagtilbud og skolen bygge videre på.

I Firkløverets afdelinger arbejder vi med en årsplan for overgangssamarbejdet mellem børnehave og skole/SFO. Fælles for den lokale årsplan er følgende tiltag:

- Fælles informationsmøde for forældre til kommende skolebørn (0. kl.)
- Børnehaveklasselederen besøger førskolegruppen i børnehaven
- Førskolegruppen besøger børnehaveklasselederen på skolen
- Førskolegruppen får rundvisning på skolen af børnehaveklasselederen /personale fra SFO
- Førskolegruppen besøger og ser skolen
- Overleveringsmøde mellem børnehave, skole og SFO
- Individuelle overleveringsmøder vedr. børn med særlige behov eller indsatser (forældre og relevante fagpersoner deltager)
- Evalueringsmøde vedr. samarbejdet om overgangen

Særligt for Solsikken (specialpædagogisk behandlingstilbud):

Hvert halve år tages det op på statusmøder, om barnet er velplaceret i Solsikken, eller om barnet evt. har brug for nye udfordringer i en almindelig daginstitution.

Vi kan lave aftaler med afdeling Smørhullet om at komme på besøg med barnet for at afprøve, om det er klar til at indgå i større sammenhænge og med mulighed for at knytte kontakter til andre børn. Hvis vurderingen er, at barnet skal have andre udfordringer, laves et overleveringsmøde med den nye institution. Vi aftaler gensidige besøg, så barnet bliver fortrolig med det nye sted og de nye voksne.

Det år, hvor barnet fylder 6 år, skal det videre i skole. Det gælder også for børnene i Solsikken. I marts måned visiteres barnet til skolen. I maj/juni måned afholdes afleveringsmøde med skolen, hvor det personale, der overtager barnet, deltager. På mødet aftales gensidige besøg for at give barnet en god overgang.

2.6 METODER OG AKTIVITETER I ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG

Områdets metoder og aktiviteter i arbejdet med overgange og sammenhæng

På baggrund af retningslinjer for overgangen mellem tilbud for børn og unge i Varde Kommune arbejder vi i hver afdeling arbejder målrettet med den gode overgang mellem dagpleje/vuggestue og børnehave samt den gode overgang mellem børnehaver eller mellem børnehave og skole(r).

3 PRIORITERING, DOKUMENTATION OG EVALUERING AF ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

3.1 FAKTA OM INSTITUTIONEN

Områdets beskrivelse:

Firkløveret består af 4 afdelinger: Østervang, Smørhullet, Svalehuset og specialbørnehaven Solsikken. Firkløveret har en overordnet dagtilbudsleder og en daglig leder i hver afdeling.

I Firkløveret arbejder vi ud fra fire værdier: anerkendelse, fællesskab, faglighed og udvikling.

Vi er et dagtilbud, der i vores pædagogisk praksis tager afsæt i den nyeste forskningsbaserede viden om børns udvikling, trivsel og læring.

I perioden fra 2014 - 2016 deltager vi i udviklingsprojekterne Fra intention til handling og Fremtidens Dagtilbud - samlet kaldet projekt God start i Varde Kommune. Du kan læse mere om projektet her: <http://www.vardekommune.dk/Borger/Familie-boern-og-unge/Boernepasning-/Udviklingsplan-for-dagtilbud.aspx>.

Vi er en faglig kompetent og engageret personalegruppe, der lægger vægt på åbenhed, ærlighed og god portion humor. Vi lægger stor vægt på, at Firkløveret er én enhed, hvorfor fællesskabet prioriteres højt. Vi har blandt andet udarbejdet en fælles pædagogisk læreplan, og vi har etableret flere krydsende teams, hvor vi benytter os af hinandens spidskompetencer.

Vi har en meget aktiv fælles forældrebestyrelse samt forældreråd i alle afdelinger.

3.2 PRIORITERING - LÆREPLANER

Følgende viser den forventede procentvise fordeling på de 6 læreplanstemaer, som er angivet i den pædagogiske læreplan:

Alle læreplanstemaer har bidraget lige meget til børnenes udvikling

3.3 VÆRKTØJER TIL DOKUMENTATION

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er det angivet, at følgende værktøjer særligt benyttes til dokumentation af arbejdet med læreplanerne:

- Praksisfortællinger
- Foto
- Video
- Barnets bog
- Iagttagelser/observationer
- Børneinterview
- Tabulex

3.4 METODER TIL EVALUERING

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, at der er benyttet følgende metoder til at evaluere arbejdet med læreplanerne:

- SMTTE
- Brugertilfredshedsundersøgelser
- Kompetenceprofiler (barn, gruppe)
- Statusmøder/refleksionsmøder (arbejdet med små grupper)

3.5 DAGTILBUDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, hvordan evalueringer skal anvendes til udvikling af den pædagogiske praksis:

I projekt "God start" arbejder alle afdelinger med det didaktiske proceshjul:

Fase 1 - Forberedelse (analyse af barnets udgangspunkt, analyse af læringsmiljøet)

Fase 2 - Planlægning af pædagogisk forløb (fastlæggelse af mål, form og indhold)

Fase 3 - Gennemførelse af pædagogisk forløb (løbende understøttelse af det enkelte barn)

Fase 4 - Evaluering og refleksion (evaluering af det enkelte barns udbytte og af egen indsats)

Evaluering af det enkelte barns udbytte laves i form af refleksionsnoter efter pædagogiske aktiviteter/forløb. Refleksionsnoterne kan danne grundlag for indholdet på statusmøder med den daglige leder, for derved at undersøge pædagogens refleksioner yderligere og i fællesskab aftale fremtidige handlemuligheder.

Evaluering af pædagogens egen indsats - herunder rammesætning og lederskab for aktiviteten/forløbet - kan foregå i form af refleksionsnoter, emne på statusmøder og emne på personalemøder. Vi arbejder med videooptagelser af egen praksis, og disse optagelser kan indgå i evalueringsarbejdet med det formål at sætte lys på en udviklingsstøttende kontakt.

4 MÅLSÆTNINGER FOR DE ENKELTE LÆREPLANSTEMAER

4.1 ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med alsidig personlig udvikling angivet:

Barnet er på vej til at udvikle en begyndende identitet: 'Hvem er jeg – og hvad kan jeg?'. Det undersøger nysgerrigt, hvad der sker omkring det, og viser, at det vil ses som det menneske, det er. Pædagogens faglighed gør det muligt at observere barnets ressourcer og udarbejde handleplan i forhold til det enkelte barns behov og fremme udvikling. Barnets kompetencer aflæses som træk i personligheden og ses, når barnet bruger sin intuition, og handler i forskellige sammenhænge. Barnets alsidige personlige udvikling er en dannelsesproces, hvor det afprøver og udvikler sin identitet, mens det øver sig i at forstå sig selv. Barnet søger anerkendelse, spejler sig og tester sig selv ved at tilkendegive, hvad det kan lide og ikke kan lide. Barnet mærker, hvad det selv har lyst til, hvad det har godt af og passer på sig selv ved at sætte grænser.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med alsidig personlig udvikling angivet:

Kommunens fastsatte mål:

- Barnets selvværd
Barnet undersøger ting i sine nærmeste omgivelser og går/kravler på opdagelse
Barnet foretrækker kendte mennesker, men kan håndtere, at der er fremmede
Barnet giver udtryk for – med ord eller kropsligt - hvad det har brug for, og hvad det har lyst til at lave.
- Barnets kendskab til sig selv som person
Barnet viser, at det genkender enkle følelser: ked af det, glad osv.
Barnet indgår i samspil med andre med genkendelse af egne følelser og handlinger
- Barnets opmærksomhed og engagement
Barnet kan fokusere og fastholde sin opmærksomhed i kortere tid ad gangen
Barnet er opsøgende over for andre
Barnet kan engagere sig i leg og aktiviteter sammen med andre.

Områdets overordnede mål:

Jf. Varde Kommunes projekt "God start" arbejder vi endvidere med følgende læringsområder og læringsmål:

Mål for læringsområdet "Barnets selvværd":

- Barnet er åbent og vedholdende over for udfordringer
- Barnet giver med ord udtryk for, hvad det har brug for, og hvad det har lyst til at lave
- Barnet tager initiativer
- Barnet har mod på at lære nyt og møde det ikke-kendte

Mål for læringsområdet "Barnets kendskab til sig selv":

- Barnet kan i rimelig grad afstemme sine følelser efter det mulige i situationen
- Barnet forstår egne følelser og kan benævne dem med ord

- Barnet indgår i samspil med andre med tydelig genkendelse af egne følelser og handlinger

Mål for læringsområdet "Barnets opmærksomhed og engagement":

- Barnet kan fokusere og fastholde sin opmærksomhed i længere tid ad gangen
- Barnet viser engagement og optagethed i samspillet med andre
- Barnet kan være engageret i og optaget af leg og aktiviteter over længere tid

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Barnet udtaler og viser forståelse for andres adfærd og meninger
2. Tegn: Barnet udsætter egne behov til fordel for andres og tilbyder andre sin hjælp
3. Tegn: Barnet opfordrer og inviterer andre til at være med i det sociale fællesskab
4. Tegn: Barnet fortæller, hvad det vil være med til og ikke med til
5. Tegn: Barnet kræver sin ret til at beskæftige sig med det, som det selv har valgt
6. Tegn: Barnet argumenterer for at blive lyttet til og forstået
7. Tegn: Barnet viser mod til at tage nye initiativer og forsøger sig med at indgå i ukendte relationer og aktiviteter
8. Tegn: Barnet giver udtryk for sine følelser og meninger, forsvarer og står ved dem
9. Tegn: Barnet kan håndtere andre børns udfordringer og evt. afvisninger

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med alsidig personlig udvikling angivet:

1. Tiltag: Vi sætter ord på barnets egne og andre børns følelser (spejling)
2. Tiltag: Vi møder børnene anerkendende med fokus på en udviklingsstøttende kontakt
3. Tiltag: Vi har et tydeligt sprog (verbalt og nonverbalt)
4. Tiltag: Vi er bevidste om at tale MED barnet istedet for TIL barnet
5. Tiltag: Vi øver turtagning og er opmærksomme på børnenes forskellige måder at deltage (periferi, center)
6. Tiltag: Vi tager ansvar og afgrænser os i det relationelle arbejde
7. Tiltag: Vi giver barnet reelle valg og respekterer deres valg
8. Tiltag: Vi tilbyder barnet tilpasse udfordringer (NUZO)

4.2 SOCIALE KOMPETENCER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med sociale kompetencer angivet:

Barnet øver sig i sociale kompetencer, når det kommunikerer og færdes i et samspil med andre, og det øger hele tiden sine evner til at samarbejde, lege og håndtere de sociale spilleregler. Barnet opbygger og styrker sine sociale kompetencer i samspil med andre, når det udforsker fællesskabet. Barnet tilegner sig spilleregler for samvær, lege og aktiviteter og er selv med til at skabe reglerne som en del af samværet. I venskaber mærker barnet, hvad det betyder at være sammen med andre, og barnet lærer at tage et socialt ansvar. For at gøre sig forståelig i sociale sammenhænge benytter barnet sig både af kropssprog og det talte sprog. Identitet og sociale kompetencer bliver skabt, når barnet er i sociale sammenhænge, hvor det kan spejle sig, efterligne andre og modtage og give respons i forholdet til andre mennesker.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med sociale kompetencer angivet:

Kommunens fastsatte mål:

- Empati

Barnet udvikler forståelse af egen og andres behov

Barnet udvikler forståelse af egne og andres grænser

Barnet udtrykker egne følelser sprogligt og kropsligt

- Tilknytning

Barnet udvikler og viser tryghed og tillid til børn og voksne i dagtilbuddet

Barnet øver sig i at inddrage og favne andre børn

Barnet øver sig i at indgå i tætte relationer med børn og voksne i dagtilbuddet.

- Sociale færdigheder og handlen.

Barnet øver sig i at indgå i sociale fællesskaber

Barnet øver sig i at samarbejde om leg og læringsaktiviteter

Barnet øver sig i dialog, i konflikthåndtering og i at løse problemer med andre børn.

Områdets overordnede mål:

Jf. Varde Kommunes projekt "God start" arbejder vi endvidere med følgende læringsområder og læringsmål:

Mål for læringsområdet "Empati":

- Barnet forstår sig selv og andres behov og kan sætte sig i andres sted
- Barnet kan sætte grænser for sig selv og andre og kan forstå egne og andres grænser
- Barnet forstår, udtrykker og kan sætte ord på egne følelser og på andres følelser

Mål for læringsområdet "Tilknytning":

- Barnet viser tillid og tryghed til børn og voksne i dagtilbuddet
- Barnet inddrager og favner andre børn
- Barnet indgår i og skaber og vedligeholder tætte relationer med voksne og børn i dagtilbuddet

Mål for læringsområdet "Sociale færdigheder og handlen":

- Barnet indgår i sociale fællesskaber og samarbejde om leg og læringsaktiviteter
- Barnet har kommunikative færdigheder til at indgå i dialog, håndtere konflikter og løse problemer med andre børn
- Barnet kan tage medansvar og har respekt for og accept af forskellighed

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Barnet tager kontakt til andre børn og opfordrer til at lege, snakke og være sammen
2. Tegn: Barnet fortæller noget positivt om andre børn og bruger begrebet "ven"
3. Tegn: Barnet hjælper, er loyal, trøster og genetablerer venskaber
4. Tegn: Barnet snakker med andre om sine tanker og følelser
5. Tegn: Barnet lytter, fortæller, svarer, spørger og deltager i samtaler
6. Tegn: Barnet udtrykker tolerance og accept over for andre
7. Tegn: Barnet samarbejder, søger fælles løsninger og indgår kompromisser
8. Tegn: Barnet fortæller om, at aftaler, regler i lege og spil skal overholdes og gør det selv
9. Tegn: Barnet forhindrer at andre udelukkes fra fællesskabet

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med social kompetence angivet:

1. Tiltag: Vi skaber rammerne for, at barnet kan indgå i udviklingssamspil med andre børn
2. Tiltag: Vi arbejder med differentieret og inkluderende pædagogik
3. Tiltag: Vi tilbyder forskelligartede læringsmiljøer - både voksenstyrede aktiviteter og fri leg
4. Tiltag: Vi er bevidste om, at barnet spejler sig i de voksne, og derfor kommunikerer vi anerkendende og er tydelig verbalt og nonverbalt
5. Tiltag: Vi er bevidste om vores påvirkning af barnets selvværd og position i fællesskabet
6. Tiltag: Vi ser barnets ressourcer og anvender disse til at udvikle barnets sociale kompetencer
7. Tiltag: Vi støtter barnet i at håndtere konflikter
8. Tiltag: Vi tilbyder barnet differentierede fællesskaber
9. Tiltag: Vi øver sociale spilleregler i forskellige kontekster og aktivitetsformer
10. Tiltag: Vi har fokus på at anvise handling fremfor at lave forbud

4.3 SPROGLIG UDVIKLING

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med sproglig udvikling angivet:

Et veludviklet sprog er en vigtig forudsætning for hele barnets udvikling. Når barnet kommunikerer med lyd, mimik og ord er det typisk i kontakt med andre, og det gør sproget til en vigtig del af de sociale kompetencer. Sproget styrker barnets evne til at tænke abstrakt. Barnet tænker og regulerer sin adfærd ved hjælp af sprog og udvikler et bevidst forhold til sin omverden. Sproget er med til at sætte viden i system og medvirker samtidig til at skabe grundlag for erkendelser og overvejelser. Udgangspunktet for det meningsfulde sprog er til stede, når barnet er så bevidst om et emne eller en genstand, at barnet også kan bruge det i situationer, hvor fx genstanden er uden for synsvidde.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med sprog angivet:

Kommunalt fastsatte mål:

- Kommunikation og sprogbrug

Barnet udforsker dagligdagsbegreber og -ord for genstande og nære personer

Barnet forstår ord og sætninger og eksperimenterer med selv at anvende ord til at danne sætninger

Barnet begynder at kunne tage ture i samtaler, dvs. skifte mellem at lytte og at tale

Barnet begynder at kunne fastholde et emne i en samtale i kortere tid.

- Lydlig opmærksomhed

Barnet kan forbinde bestemte lyde med bestemte ting

Barnet begynder at genkende korrekt udtale af velkendte ord

Barnet begynder at kunne høre, at ord begynder med forskellige lyde.

- Skriftsprog

Barnet begynder at kende forskel på ord og billeder

Barnet begynder at kunne orientere sig i bøger og at kende ord som 'bog', 'side', 'forside' og 'bagside'

Barnet begynder at genkende skrevne ord og logoer, fx logoet for LEGO.

Områdets overordnede mål:

Jf. Varde Kommunes projekt "God start" arbejder vi endvidere med følgende læringsområder og læringsmål:

Mål for læringsområdet "Kommunikation og sprogbrug":

- Barnet begynder at anvende og forstå mere abstrakte ord
- Barnet begynder at anvende og forstå mere komplekse sætninger
- Barnet begynder at kunne indgå i en længere samtale om et emne
- Barnet begynder at kunne tilpasse talen til sociale forventninger

Mål for læringsområdet "Lydlig opmærksomhed":

- Barnet begynder at kunne høre, at ord lyder ens i slutningen, dvs. at ord rimer
- Barnet begynder at kunne høre, at to ord begynder med samme lyd
- Barnet begynder at kunne finde ord, der begynder med en bestemt lyd

Mål for læringsområdet "Skriftsprog":

- Barnet har begyndende viden om skriftsproget, herunder læseretning og kendskab til ord som fx "forfatter" og "titel"
- Barnet begynder at genkende, benævne og skrive bogstaver og enkelte ord
- Barnet begynder at forstå, at lyd og bogstav hænger sammen og får alfabetisk kendskab

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Barnet svarer meningsfuldt på spørgsmål om hvordan, hvorfor, hvem og hvad
2. Tegn: Barnet genfortæller en hændelse og fortæller om noget, som kan eller skal finde sted
3. Tegn: Barnet siger lange komplekse sætninger med fordi og som
4. Tegn: Barnet fortæller om sine oplevelser sammenhængende
5. Tegn: Barnet håndterer problemer og konflikter ved hjælp af sproget
6. Tegn: Barnet snakker om og kan benytte forskellige teknologier
7. Tegn: Barnet benytter ord, tal og bogstaver i leg
8. Tegn: Barnet tolker, hvad logoer og skilte symboliserer
9. Tegn: Barnet genkender de fleste bogstaver og skriver enkelte ord

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med sprog angivet:

1. Tiltag: Vi tilbyder dialogisk læsning
2. Tiltag: Vi tilbyder struktureret dialog med samtale om et udvalgt emne
3. Tiltag: Vi har ustrukturerede samtaler, hvor emnerne opstår spontant
4. Tiltag: Vi tilbyder børnene aktiviteter indenfor drama og teater for at øve stemmeføring og lege med sproget
5. Tiltag: Vi går i dialog med barnet om det, der optager barnet - for derved at følge barnets spor og give det betydning
6. Tiltag: Vi laver sprogtest og -vurderinger for at få indsigt i de sproglige områder, børnene skal styrkes i
7. Tiltag: Vi skaber et sprogligt miljø med en tilgængelighed af bøger og andre sprogstimulerende effekter
8. Tiltag: Vi giver tid, nærvær og ro til dialog med det enkelte barn

9. Tiltag: Vi anvender et nuanceret sprog i kommunikationen med børnene

4.4 KROP OG BEVÆGELSE

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med krop og bevægelse angivet:

Kroppen er et meget komplekst system, og kroppens motorik og sanser gør det muligt for barnet at tilegne sig erfaring, viden og kommunikation. De følelsesmæssige og erkendelsesmæssige processer udvikles, når barnet er virksomt med sanser og motorik. Dermed skabes grundlaget for at være sund og robust.

Gennem aktivitet og sanser får barnet erfaringer og viden, som danner fundament for både læring og udvikling. Barnet lærer og udvikler sig i særlig grad på det motoriske og på det sanse- og bevægelsesmæssige område, når det er fysisk aktivt og opmærksomt over sig i at koordinere sine bevægelser.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med krop og bevægelse angivet:

Kommunalt fastsatte mål:

Motorik og sanser

Børnene udfordres, opmuntres og understøttes i at udvikle motorik og sanser

Fysisk udholdenhed, styrke og kropsmestring

Børnene udfordres fysisk og præsenteres for alsidige bevægelsesoplevelser med mulighed for gentagelser

Kropsforståelse

Børnene får erfaringer med kroppens muligheder og begrænsninger og kendskab til egne og andres grænser.

Områdets overordnede mål:

Jf. Varde Kommunes projekt "God start" arbejder vi endvidere med følgende aktivitetstemaer og fokusområder:

Fokusområder i aktivitetstemaet "Krop og bevægelse":

- Motorik og sanser
- Fysisk udholdenhed, styrke og kropsmestring
- Barnets opmærksomhed og engagement

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Barnets klarer af- og påklædning samt toiletbesøg
2. Tegn: Barnet tager passende tøj på i forhold til årstiden og vejret
3. Tegn: Barnet hjælper til med praktiske gøremål
4. Tegn: Barnet handler kropsligt i overensstemmelse med sproglige udfordringer
5. Tegn: Barnet beskriver de kropslige fornemmelser af glæde, frygt, vrede, smerte og ked-af-det-hed
6. Tegn: Barnet fortæller om og beskriver sin krop og alle sine sanser

7. Tegn: Barnet mestrer to eller flere forskellige bevægelser samtidigt
8. Tegn: Barnet veksler mellem at være i kropslig ro og i bevægelse
9. Tegn: Barnet udholder og overvinder længerevarende fysiske udfordringer

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med krop og bevægelse angivet:

1. Tiltag: Vi styrker barnets finmotoriske udvikling
2. Tiltag: Vi styrker barnets grovmotoriske udvikling
3. Tiltag: Vi støtter barnet ved at give hjælp til selvhjælp
4. Tiltag: Vi inddrager børnene i daglige gøremål
5. Tiltag: Vi laver aktiviteter, der styrker udviklingen af barnets sanser
6. Tiltag: Vi styrker barnets kombineret af sprog og bevægelse (fx fagtesange)
7. Tiltag: Vi gør barnet bevidst om de forskellige kropsdele
8. Tiltag: Vi arbejder med kropssprog - herunder mimik
9. Tiltag: Vi laver aktiviteter, der styrker barnets forståelse af egen kropslige reaktioner
10. Tiltag: Vi laver aktiviteter, der giver barnet erfaringer med forskellige former for kropslig nærhed

4.5 NATUR OG NATURFÆNOMENER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med naturen og naturfænomener angivet:

Barnets oplevelser og undersøgelser i naturen er domineret af leg, kropslighed og sanselighed. Når barnet observerer og eksperimenterer i naturen får det nogle afgørende eksistentielle erfaringer om liv og død, og det får indsigt i menneskets afhængighed af naturen og dens skrøbelighed. Når barnet mærker de skiftende årstider og ser på dyr og planter, oplever barnet, hvordan naturen og dens cyklus fungerer. Ved at sanse og at være i naturen erfarer barnet naturens storhed, og hvordan naturen opretholder sig selv. Disse oplevelser skaber grundlag for barnets udvikling af æstetiske kompetencer. Varde Kommunes vision 2030 Vi i NATUREN indgår som en naturlig del af vores udeaktiviteter - herunder også med legepladsen som pædagogisk udrum.

Derudover arbejder vi med aktivitetstemaet "Natur" ud fra følgende fokusområder:

- Naturerfaringer
- Naturforståelse
- Natur - etik

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med naturen og naturfænomener angivet:

Kommunalt fastsatte mål:

Natur:

Naturerfaringer:

Børnene får kendskab til og erfaringer med variationer af natur

Naturforståelse:

Børnene får kendskab til og forståelse af dyr og planter og sammenhænge i naturen

Naturetik:

Børnene får interesse, respekt og ansvarsfølelse for naturen, dyr og planter

Naturfænomener:

- Mængder og tal

Barnet udforsker og leger med mængder

Barnet udforsker og leger med størrelser og længder

Barnet udforsker og leger med brugen af tal.

- Former og mønstre

Barnet har en begyndende opmærksomhed på mønstre og former

Barnet begynder selv at skabe mønstre og former

Barnet eksperimenterer med at sortere i én til to kategorier. Fx 'de røde og de blå'.

- Udforskning

Barnet har begyndende opmærksomhed på at udforske og undersøge naturfænomener, fx med vand, sand

Barnet har begyndende opmærksomhed på og optagethed af naturfænomener, fx blæst

Barnet begynder at beskrive naturfænomener som fx temperaturer- koldt/varmt.

Områdets overordnede mål:

Jf Varde Kommunes projekt "God start" arbejder vi endvidere med følgende læringsområder og læringsmål:

Mål for læringsområdet "Mængder og tal":

- Barnet eksperimenterer med at genkende og sammenligne mængder
- Barnet eksperimenterer med at tælle objekter og forstå det totale antal
- Barnet udforsker tal, sammenligner tal og fortæller, hvilket tal der er størst

Mål for læringsområdet "Former og mønstre":

- Barnet ser efter og identificerer former og mønstre i omgivelserne
- Barnet kan selv skabe former og mønstre
- Barnet er opmærksomt på begreber for kategorier og begynder at opdele genstande ud fra fælles karakteristika, funktion og adfærd
- Barnet er opmærksomt på og genkender og forstår nogle begreber for mål

Mål for læringsområdet "Udforskning":

- Barnet udforsker og undersøger naturfænomener
- Barnet observerer og beskriver den omkringliggende verden og sammenhænge i den
- Barnet begynder at forudse og opstille hypoteser for eksperimenter

Jf. Varde Kommunes projekt "God start" arbejder vi endvidere med følgende aktivitetstemaer og fokusområder:

Fokusområder i aktivitetstemaet "Natur":

- Naturerfaringer
- Naturforståelse
- Natur - etik

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Barnet afprøver og udvider sine grænser
2. Tegn: Barnet afprøver, hvad naturens materialer kan anvendes og holde til

3. Tegn: Barnet omtaler og benytter kategorier som vægt, form, længde og antal, når barnet undersøger og reflekterer over naturens materialer
4. Tegn: Barnet undersøger og spørger til dyrs og planterers livsbetingelser
5. Tegn: Barnet fortæller om dyrs levesteder og levemåder
6. Tegn: Barnet fortæller om tegn på døgnets og årstidernes skiften
7. Tegn: Barnet rydder op, fjerner affald og passer på dyrs og planterers liv og betingelser
8. Tegn: Barnet spørger til, hvad der er spiseligt, giftigt, sundt, usundt, i orden og ikke i orden
9. Tegn: Barnet tilpasser sin adfærd efter gældende regler og normer

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med natur og naturfænomener angivet:

1. Tiltag: Vi anvender materialer fra naturen i det kreative arbejde med børnene
2. Tiltag: Vi har fokus på sansemæssige erfaringer i naturen og med naturens materialer
3. Tiltag: Vi tager på ture for at undersøge naturen
4. Tiltag: Vi tilbyder kontakt til dyr
5. Tiltag: Vi laver så- og planteaktiviteter
6. Tiltag: Vi laver aktiviteter med elementerne ild, vand, luft og jord
7. Tiltag: Vi laver mad af produkter, som er dyrket i naturen
8. Tiltag: Vi har fokus på årets gang (årstider og traditioner)
9. Tiltag: Vi arbejder med emnet bæredygtighed (affaldssortering, passe på naturen m.m.)
10. Tiltag: Vi eksperimenterer med forskellige typer aktiviteter i NATUREN

4.6 KULTURELLE UDTRYKSFORMER OG VÆRDIER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

Børns egen kultur er udtryk, der hører sammen med øjeblikket, fx rytmisk lyd, gangarter, mimik og andre kropslige udtryk. Udtrykkene kan også være lege, fortællinger, sange, tegninger, rim, remser, gåder og vittigheder. Børn skaber ofte deres særlige kulturelle udtryk som en del af deres fællesskaber. De leger med lyde og bevægelser på forskellige måder og tager forskellige medier og fysiske steder i brug på egne betingelser. Børn hjælper også hinanden med at besvare spørgsmål som fx 'Hvordan er man venner og uvenner?' eller 'Hvad er rigtigt og forkert?'. De lærer af hinanden og videregiver hinandens erfaringer og kompetencer. Når børn møder voksenkulturen, dens udtryksformer og dens æstetik, bliver deres egne erfaringer udfordret, så børnene inspireres og inddrages i samfundets kulturelle fællesskaber.

Vi arbejder med 3 former for kultur: kultur for børn, kultur af børn og kultur med børn.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med kulturelle udtryksformer angivet:

Kommunalt fastsatte mål:

Æstetiske oplevelser

- Børnene oplever og får erfaringer med forskellige æstetiske udtryksformer, en bred vifte af genrer og

forskellige digitale medier og platforme

Skabende praksis

- Børnene afprøver forskellige æstetiske udtryksformer og får erfaringer med forskellige genrer, teknikker og redskaber

Traditioner og værdier

- Børnene møder kulturel mangfoldighed og får erfaringer med og viden om egne og andres kulturelle værdier og traditioner

Områdets overordnede mål:

Jf. Varde Kommunes projekt "God start" arbejder vi endvidere med følgende aktivitetstema og fokusområder:

Fokusområder i aktivitetstemaet "Kulturelle udtryksformer og værdier":

- Æstetiske oplevelser
- Skabende praksis
- Traditioner og værdier

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Barnet deltager og skaber rolle- og regellege med forskellige temaer og udtryksformer
2. Tegn: Barnet fortæller om følelser og idéer, som udløses i mødet med forskellige kulturelle udtryk
3. Tegn: Barnet former i ler, tegner, fortæller historier, synger, danser, klæder sig ud og kombinerer nog af disse
4. Tegn: Barnet leger rolle- og andre børnelege
5. Tegn: Barnet fortæller om forskellige kulturer og traditioner
6. Tegn: Barnet begrundes sin interesse i at deltage i kulturelle aktiviteter
7. Tegn: Barnet begrundes med ord og viser med adfærd en optagethed af etiske dilemmaer
8. Tegn: Barnet spørger og reflekterer over livet og døden

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med kulturelle udtryksformer angivet:

1. Tiltag: Vi laver aktiviteter, hvor børnene bruger og udforsker deres kreativitet
2. Tiltag: Vi laver aktiviteter, hvor børnene møder voksne, der er aktive kulturbrugere
3. Tiltag: Vi giver børnene mulighed for fri leg
4. Tiltag: Vi følger børnenes spor i kreative processer
5. Tiltag: Vi giver børnene kendskab til egen kultur og traditioner
6. Tiltag: Vi giver børnene mulighed for at forholde sig til forskellige etiske dilemmaer
7. Tiltag: Vi lærer børnene om demokrati og giver dem indflydelse i hverdagen
8. Tiltag: Vi eksperimenterer med forskellige materialer
9. Tiltag: Vi inspirerer børnene til at udtrykke sig på forskellige måder

5 EVALUERING AF ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ SOM EN INTEGRERET DEL AF DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE

5.1 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er arbejdet med børnemiljøet beskrevet med følgende ord:

I løbet af 2016 påbegynder vi i Firkløveret at bruge børneinterviews som en metode til at se på børnemiljøet ud fra børnenes perspektiv og at inddrage børnene i arbejdet med børnemiljøet.

5.2 ARBEJDET MED BØRNEMILJØVURDERINGER

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er anvendelsen af børnemiljøvurderinger til at skabe rummelige læringsmiljøer beskrevet med følgende ord:

Det er p.t. muligt at lave vurderinger af læringsmiljøet ud fra personalets, ledelsens og forældrenes oplevelser. Indtil videre har børnene ikke deltaget aktivt i disse.

I løbet af 2016 laver vi børneinterviews i forhold til børnenes vurderinger af gennemførte aktiviteter m.m., og målet med disse er en synliggørelse af børneperspektivet samt at give børnene indflydelse på rammerne og indholdet i de pædagogiske aktiviteter.

6 AFSLUTNING

Du kan læse mere om Firkløveret og de enkelte afdelinger på følgende hjemmeside:
<http://www.firkloeveret.vardekommune.dk/>

Hjernen&Hjertet

Hjernen&Hjertet er et IT-system, som Rambøll har udviklet til at understøtte arbejdet med udvikling og dokumentation af kvalitet i dagtilbud.

Systemet hedder "Hjernen&Hjertet", fordi det forener den logisk-rationelle "hjerneaktivitet" det er at måle og dokumentere kvalitet, med den "hjerteaktivitet", det er at levere kvalitet i samværet med vores fælles børn.

Hjernen&Hjertet samler oplysninger fra de pædagogiske læreplaner, oplysninger til pædagogisk tilsyn, "Dialogprofiler" til brug i forbindelse med forældresamtalerne og andre oplysninger om den pædagogiske kvalitet.

Oplysninger fra alle disse forskellige dokumentationsopgaver, suppleret med kommunale nøgletal gør det muligt gennem Hjernen&Hjertet at give alle et bedre overblik over kvaliteten i det pædagogiske arbejde.

Du kan læse mere om Hjernen&Hjertet på hjemmesiden: **www.hjernenhjertet.dk**